

29480

ÅNGERMANLAND

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

Ed

3/3 1975

Kihlgren, Märta, 1975

Svar på ULMA:s frågelista M 81 Matlagning

36 bl.4:o

(Text på dialekt)

1 " " anm.

29480

1

Svar Frågelista M 81.

1. Allmänt.

1. Beteckningar för laga (mat:) På Ess måna se
säg vi i dagligt tal, ja ska till var mat, håll
nu jett ja laga till var mat. När ha våra
håll å gäst följa, se vaas vi hadda na ådapp
i fräy na matmån dan för håll så som vi vilka
ta vara på å äta opp. se komma na heta ja ska
raske i hop na ådapp, för ja ha itt tin, håll ja
je ma itt tin ti hålla på na länje, för ja ha
itt tin tjära mäg na mytja för n hann-ganga.
Ja jett si ätta se ja fo till var mat, håll ja ska
matu dom nu inna ja ta ma för na anna, håll
dä tog n fali ti inna ja hadda mat reddom
om vaff-anna, om följa komma olika, inta
på samma gang. På ska ja si åt ti ha matu
ti res-dä ji kom, håll ja jett fhi till var mat
inna ja je mäg å gäva. nu ska ji äta för om ha
ja matu tellöga, matu å go, om han å riktigt
tillöga.

ULMA 29480. Märta Kihlgren 1975
ÅNG. ED Fgl. M 81

2. Om du skulle vara matu i äyning för flera dagar, så skulle du ha, vi ha holla på rosta till lilla skattlan mat, håll hålls mat, håll ha du hålls matu i äyning om. å om du komma in nan ta gossfärlja langt älla da matu va omna stecca ta matu och så da ill syndas na ti nan panna på spiss, så komna på hita, ära inta na masslitt kvar äll mäg. håll om du va nan som va segru på na i öta, å för å tilla ti skapa, så komna hita om du ha da fomas na masslitt ti stoppa in i mon en da, nätt buff.

3. Beromma för godmat, komna man för höra, att å komna va ju rakk masslitt da, gott å ät buff.

4. män da komna ju låta som så, va å å hanna för serpa, håll va ha du om jorpa i hop, blanna i hop? män da komna svara bli, no dega om du ä tom i skotju, va skotju sitt na stans vet ja inta, män så dan ut-trykka kan ja älla ghemma å. män mytju hita svara, no dega, jara n buff ta.

5. Vi ha no mästa eta å laga till husmans-
 kossu, håll vaddas matu. När dä va ju, å
 vaff ju jussom mer arbeta lakht på mat-
 munga ti se kalas, å dyrora å vällsamora på
 kossu, å fler rätta n tokkengang. Dä va ju så
 för i tin att n arbeta ta läkhta kassu kotta
 han va dräng håll jiga, skolla ha sämsta
 matu, håll dä gressu. Dä ä no fress på sey-
 ora tin, som dä ha voffa brukhitt att n tokku
 arbeta å ha behofft för ti säg rekhtin mat
 ta omu säffa för till å seka. På sondagor
 vara ju å ä ju vaxlitt vä jussom jiyara å me
 på kossu mat, hålls matu å sondas matu.

6. Dä komu hita att dä ä dä skovi skaffa
 för dä ä matnyttit, å vi sätt inta na som itt
 ä matnyttit. Dä komu hita, tänk om itt vi
 hadda allu hann matu ta bakku, då myndas
 å säaa å jary å rottan, å va vi komu för till ta
 dä. Å ja ansi att vi för anvanna dä ut-trykka
 n idag. För om ä männisy so opplyst att
 dom kan jora säg mer nytta ta dä som växer
 på joha. Ta säaa fekk, å för vi bröfva. kaksu

4

7. Salt matu dä va ju för von del mäst salt fräsha, ä salt sella ä salt strömmingur ä na saltfärtjett som fekk torke inna dom tog fram ä ti mat, män dä fekk bli mat säkks matu ä dä mässta ätt skätlan fältja. På hestn dä va ju fäskpäray nyjäran na ti längta ätta, ä fäsk strömmingur ä fäsksella fram på vintay, i män ungdom dä vara vaxtitt - dä dä tog på bli kallt fram på seyhestn ätt dä va nan som komma ä för i kring ä sälda fäsk strömmingur ä fäsk sella.

8.

affay ä bruyaböyay dä fekk bli langsva matu vell säjja ätt dom skolla stå på spiisk ä koka sakhti i timma tak, ja dom ta ju timma ä män ingu likht mat för. ä tjotta ä måhusmatu ä ju ä dä som ta tin ti laga tell, ä rostay ä häy. Ja många männisar för ju lva på törskaffninga i vekka ä måyatak om dom ha arbete där dom ätt kan för va tellaga, ätt ha so ställt so dä gå-an ä komma ätt ä laga tell na.

ULMA 29480. Märta Kihlgren 1975
 ÄNG. ED Frgl. M 81

5
9. Koka tjotta dä ha no konna ti använnings
mytja ä länje, ä gå an bä vant ä kallt. Ny
koka tjotta vä häbrattan ä morettan ä lötju
koka ätvä ti spaa ä vä klingan ä lägomt
salta ä peppra. dä ä matu ssm stå sa dä, vant
n kalludag. Ä mytju hita sa vi ja koka äss n
littu väling spi. n littu skah kall kopp, i bhann
barras fi fona vant ti sögomma man valteott
ä jossu. män mang vell ju ha barras litte opp-
vant mjölk inta kockt män varm ä vä n smör
gryta ä na saltkoy ä skkar grytu ti ä kappan
skorpa ätvä.

10. Dä vi koka tjotta häll friska ss spolja
vi ä foff, ä sran hä vi ä tigruta ä spu oppa, so
dä gå an ti skumma lä sa, so spaa bli khatt.
Ä dä vi koka böra ti syltn, vell vi ä barras att gryta
häll tjetläm sko spu, annas fara so foff i kring ä
far på spissu ä dä ä inta növändit att dä koka so
vällsammt, dä vak inta na bätter tä dä Ä n msa
gryta faju inta na-anna n spu jämt ä fuff. Ä likka
töha luttgryta hon behöffa ä barras att hon fo foffa tä

varmin smar å saay sju tellanv kehä phägga si
 rey ut då vi ^{ha} saggd håll skodd dem ti jhura vatten
 å vna dem, vi brukar säga lätt å inta juttta övar
 på spissn. På koma låta som så, då behöu inta
 stärm koka å damma, ti koka risgryn å jöran
 på jali håll n varma, ss koka ju vattna boff å itt
 göra an ti fo na läkk ti bia på panna, ässa mis-
 shusalla vi vä vey håll varmin, å sparsamt
 är en dyggd. - å odsggd vell vi ju inta hita håll
 vara.

11. Inta vet ja na sspeltt å namn på å dem smo-
 juttta ätta grytkantu män dä ä å bra martja for han
 som ske hålla yga på kokninga håll matsering
 å då man ha lätt säg si dä ha man ju komma
 sägn litlu bit på väjju inom kok-konsta, å vet va
 varmin ta ss dä gå å sno panna ätta som dä kan
 behövas, å ta vara på varmin.

12. Wi ha no sakht nu bubbaya däri gryta,
 å då n männis å vey vä kokninga ss hör
 vi ju hor vi has dä på spissn, dä lära vi äss föff
 for dä ä itt älla gangar vikan stå å jeta på grytanta
 vi jett ta na kantag här å där smar tin.

7
Svar 12 - 13 nog saht.

14. Då ä ju barra besvärligt om man itt si ätta
dä man ha för hänsay, utan lätta gnyttay fara
övar som vi säg, män itt gå dä en älla gangar,
issa ära ju spelnan på varm, om man koka
uta på oppu äll, ä ha tjära ven som ä tör dä
vaka föff vart ä dä ära frågan om ti vara vart
om itt kaffe panna ske fara övar ä skäka ut
ällu i hastigt. ä dä vill vi no säga si ät se
itt panna busa övar, dä skolla föll ha heta
busa som ti u fäpp håll strom föll, män visa
busa övar. "Ä om vattna däri fäpp, ha du sett
vassfa busu." se vi lihna na föll vä dä ä ha joffa
ätayätta vaka, kausa för att vi hadde vattna ä
fäppa ti lihna na vä, fräy qu vil när. Ä var ä en
hajna egott knep för ti fö gnyta ti koka käll
spu som dom vill ätt dä ske vara just dä, ta n
sker ä röra käll saltä käll bvarna käll fhytt a gnyta
käll-ansa varm, mer ä minnar, män där jöhp
vagan da, vä stoggu på mer u ett vis.

stodgan säkerheten vana - n

15. Wi säg nu skoja hä på n järgruta ä sätta på n strömmings pannan ä spåta na strömminga för han va bra salt, ässa kuta ut ättanau lök, ut på tura ä koka säsn. ässa spynna mäg ä lägg på kaffipanna so vi fo äss n kaffiskvätt älla på. Ässa skoja gå ä ta in n järsk skank, ä lägga i bhöta tellare i möray, för då sko vi ha slampa, ja sko blanna i höp härttlay ä pöray, då sko ja vara inna ä lappana klää, so då kan ja si ätta gytay dä på spissu helle dan, ässa vaha veyt ä gott ätt ma dä ja sko sita stilla nan stån, dä val föll ti hus sälla vä bätin ä ven. Om ja fo jhass dä på spissu kausa ja kan häti ä koka ränta ä geyn ti hakk matu, dä gå ju fyrt dä dä om dä gå som ja ha tänkt. Jag fekk tog i mäg n behäntin järstamp ä n smälta ä n littu behäntin trässi tä n hoular som va i fappa fsdan kann, so om skoja prova som i tur ä äying, trässia sko dä vara behänti ti skumma tä tjotta vä. i gör dä ja redda ä rörostu jekk smälta sän so ja brämuda oppa män n hanna ä

9 ju my om so ja fo joll vara rädd om a, a pär-
stampu ja tjofta ära bätter skaffa a hantogn
föriqn ja hoda a qu ut hogammal han va ja
lssstu på u akksjon for länge saay.

16. När no ära gott vä stekkt päray a dä
ja ha himfräskfrätta saltmoyja mast på
bättn ti stekpanna, a fo smohakka gooa
källpäras a steka dom stämä saay hä n littu
gon mjäktär a lätta na vaka riktitt i hoy
roff, dä ära fara for gumhulla, män dä äbra
frukäit mat föra stekkt grötu, ja bruka koka
mytju-gröt i bhan om kvälla for päjka vell
ha. ässa ära jeyf ti steka oyr om möya dä
dä ä mytja annas ti uträtta, a ha vi tejjd
fältja so skodom a ha säg nan mat, män vi hoda
no mer leggd fältj för. Sella bruka ja no steka
på ghöa ätt äss gäff fältja dä vell ju dom ha, män
ätt främmäna steka ja ti panna, män ja tyhkta
dä ä so jeyf ti fo löggana som hoy ä på sellhallstra
ä skaka mypäray a sitta dä vä sypuspinu a äta. a vä
himsmöra a hoykakay ät vä. n hamn faliga smorgäsa.

ULMA 29480. Märta Kihlgren 1975
ÄNG. ED Frgl. M 81

10 17. Steka. n kähustek vell säjja a lär tän kähv
som va nan mäna häll två, dä va inta nan vad-
das mat, män dä va häjjs a kalasmatu, som före
komma. Spähätjtotta joha vi ju syltta tä de
mästa män steka häll stekon jekk vaha stekt.
Inta vara vaddas matu, män om dom hoda
skota n hara häll u fogah va dom ju tusquta
vara på dom inna dom vaff buff spänt, vara
hällt so dä komma hänga fressut jekka ju en a
spara na dagar, män vaffa inta sällt, so ähta
na ti gryta. I bhan stekhta vi in i stek om-
mu ti langpanna, män dä ha founas fin a stek
grytar tä jay länji. Na rovar ha vi no inta
stekht i vora dagar, män om, no bruna vi på bä
kähvotsbita a morottay i lava tjottbita dä vi hoha
i hopus n tjottgryta, vä ällti hop bhanna ti som-
ma gryta a ställ fram på boka.

18. No kan a oshkas so man bränna ätra bä eya
a anura, män vä tin so ähta man säg a lära säg
knepa a lära säg tänka säg fin, dä komma heta va
da läkhta hör va ha du holla på sovyt mu dä, ti brän-
na ät vä grötu gå föff.

11
dä var stäcken smak om bränt skova skäpp
dä smaka itt va gott män itt öra so jalitt som,
somhi låtomsa för litta ät va bräunt gröt håll
väling, dä ä ju ingenting man dö ta, utan dom
bruka vabra trossa vä att dom var bärre vakra
lära, dom som fo ti säg va ta a.

19. Va männisay ha använna i ställa för sur-
appu ä sökka ha ja allri hoff takas om, va an-
na u att dom fekk äta allt som dä va bära, ä tsikka
Män so vara föll dä att dä va vay litt ä sökka
som alla ämna kryddar ha voffa mer ä mer
vay litt. I nästan allt vi ha föll ti äss som ha
fommas ä finns ä väkkes på joba ti dä finns ä ju
so mytja som sökka, håll om ja säg ämna som
smaka sett ä salt ä kryddar, ta dä om vi smaka
litta ta var del skolla vi föll inta behöva na mer, män
vi ha ju värf äss so mytja, i jöying alla tider san allt
ha gått an ti fo tagi ä voffa prova. Va sija ä ha sitt
va mytju fali spellna dä ha voffa, på allt som gå
an ä fo till bärre på den ti som ja ha lyft ä mins.
alla sötsakar, som vi sökaff mädde. likka gott
utan.

ULMA 29480. Märta Kihlgren 1975
ÄNG. ED Fgl. M 81

jor i män ti som bän, vaff vi då inta boff-spämt
 vä dä som sett va, vi fekk na bita som vasmöra
 ti, älddellas som boffi juta säkka, dä va gottla jor två
 öra ti m strut om vi hadda tur, da kallas jor best-
 sokkra. Män settna joha vi ti rogdäijn, ä dä va no
 na gammallt a knep, dä jekk till jö-de visa att
 dä vi skolla baka n rogstöpa, se hödda vi mjöha
 ti a litta trög, ä se veyda vi dägspas sedä va kok-
 hett, ä roha i hop mi mjöha se dä vaff n inta jor
 häln däg ässa bredda vi övra trög ässa fekk dä slä ä
 settna, vell säjja dä fekk stå så talls dä hadda kony
 ä dä vi dä smakona dä vora söt n smak, män va
 ja kan jor få se vara bara rognjöha som vaff jö-de
 visa, män ja ha inta prova vä na anna mjöl, yäku
 se ja vit inta. män rognjöha dä vit ja säkaff, ja
 använna hällst tjaymjähka om ja hadda, män bä
 veylin mjähk ä vattna gå ä on. ä seay dä hadda
 kony lägonut, roha vi i hop jästu ä saltta ä roha ti
 dä ä n rogstöpa. vä ngs-anna sett ti. Täppsokkra
 vajju veylitt dä ja vohks opp, ä sokkas skriva vajju veylitt ti
 vör gäl, ä dä dom kakka opp dä se jorju smohay mi läsa ä dä
 tokk ti matu, ä kallas jor smosokkra.

20. Dä ä föll likht vä salta som sockra, vi ha fött a som krydda, män när ha ja ällri sockras fo van rida på, ja kom barra i hog salt säkka, ä grov-salta, ä saltsten som vi hadda ätt kräka. Frys-salta va inta so vey litt i män ungdom utan vi jekk stöta grovsalta dä vi skella salta smöra dä vi hadda tisyf. ä om dä fanns frys salta so vora föll för dyft för vey litt a föll fräy början, dä dä börja komma i fäffa. ätt dä ä länje saay ä ja säkar på för ja ha a saltkar ätta farmora som ä mytja använna so no töa vara na lunnra är ä om, dä ä tö tö ä ä no karva böffi en khabb.

21. I frågan om salta, so salta dem ju kaffi falitt mytja för dä dem hadda möra ä lakht på panna so stredde dem ti n njoju salt ä n lit kharjinn, ä dä kom ja i hog ätt ja höra i lhaun ätt a hanna va rrya salt lajju, häll ha du koka sältt lakan. I ti n det gåba salta dem smöra so oharray mytja so dä skella vaka drykht, hadda man smaka ey gang va man rödda för evigt saay, dä minns ja ätta dä jäva ong ä jekk dalksvarka, ä vi arbeta so vi va hongri ä tog

mytja salt

äss n bita då vi komma ti bopp, å holl nästan på
 kasst opp där vi sät, rödd å förskräckt. Om då va
 nan som rakht ti reya olshka hadda voff å för å
 saltå nan mat för mytja komma som skäffa å
 säjja om tro ja rakht att du ä tjär. män smöra
 jekka ju an hä ti vattna å tro boffi om då va so
 man vella då va ju ätt nan stora konyf, män veltitt
 man vara ju n aan sak. Å hadda man etå nan
 saltt mat, so komma man för votta soqa, voff tofti,
 män då å komma vaka besvärlitt om man fik tag
 i sag na vattu i hasti hit. då gå ju bra ti laka boffi
 saltå boffi salt sella å salt fränka å tjotta för å
 bara ligga ti vattna några timmar å saan kokal
 gå då ju bra, so näära n bra krydda.

22. Wa matu beträffa so komma vi säjja, i dag
 sko ja taga jrytt, ji sko för äta opp å drappa sayi
 -gär, håll fodan. ja ha so mytja å drapp som vi
 ä tvongu ta vara på.

B Redskap för matberedning.

23. Ja mang säg ju tjekksatturallju. ä koktjäsala, ätt pannan ä grytan ä tjettala.

24. N tjettal va ä ä ju tsmora ä lättara n, n jay gryta, n tjettal tä allumiyum va ju kon i bättu man dom mästa, använna jay spissa ä älla vä ven, ä likkt vara vä koppar tjettala, män dä n pannan va jhat smor, ä jekkan ha stääns på spissu, ä demu tjettala som va kon i bättu dom stog ju itt stilla på spissu vä minnar vi spissa på ringa ä sättan svar ällu, ä dä va ju likkt vä jay grytan, män dem vara ä na smor läga beya på sedom stog ju stilla omma på spissu ä dem. Ja ha no sett nan tjettal tä märing män dem va na intä so allmän. män koppar ä alla minum, ässa komma emaljara pannan. på n gryta vara ju hantaga på två siar, håll öra som somhi sa, ä likkt på n tjettal, män n pannan vara ett skafft, pannskafft, ja öra håll hantaga sät ju fast på n gryta håll tjettal, dä va ju dä dem an-

vänna spenspissa allmännt då hadda dom bey-
grytan håll panfottay håll n hank rätt över om-
dom använna tjättala å hängda opp han på
stämpkeroken, n rörlin jaytey som sat fast på
spisstämpa se jekka an ti vri han över ällen ätta
som man vella, å däri sym spissu vara ju veylitt
vå gryt kroka ti haka ti öra.

25. Gryta säg vi no idag hitt tal, mäst
om mat pannay på spissu, dä ä järgryta grät-
gryta, säppgryta. dä ja dom no hita, ässa säg
vi ju grytskäpa, där vi ha dom då vi inta använna
dom. där dä fauns spenspissa vara förde mästa å
tom som mulla mygå vägga å där hadda dom nan-
hilla håll kroka håll spika som dom hängda opp kok-
tjättala på, å n döi för som å skap, män da komma
no rommas mytja mer där n några grytar. älla stösta
järgrytan hadda dom ju däri na stösta kant or uti
jättala där-dä va svatt å itt se trangt, för berja na
å röra säg om na många kannar använas dom ju
inta rakht var dog. å somhi tä å dom minna
beygrytan som dom använna däri spenspissu vara

no langa i hstiga skaffa på se dem komma sätta
ti n trä jinnu om skaffa vaff vart.

26

27. Då ja kom i hog som vi sätta i fräy ässot
tjettala på, då va nan ting som vi källa för
kangaron, han va joff lå bra kraftin stäh-
trä rekktit i hop vren ä gambastay ja minus
säg ut som a stoffa kangaronätt vä bya ä
skaffa på. Dem joha no stränghaulara ä
for ä jekk i bring ä sällda, män dem joha
ju anna fasona män "kangaron" jekku hita
hs han n säg ut.

28. Då va ju grättnäray, som jekk fint ä jara
en nydä n annan vaff skut ä inta kossä na
hällar, då va ju berra ä gå ä leta säg n tall tull
där du komma ta na varu oppi täppin ä skaka lå
då han lopta om väy ä torka ä skrapa se han vaff
vit ä fny. ja dem tog ju fura cya ä torka ä hadda ti hans.

29. Wispa lå björkrisa anvöuna vi ju, vi gnog
rissa om väy då björka loppa, villsäja skaffa berrfin
då glog ä skaka vi rissa, ä litla viämma ä gnog ä vre

ti binna vä, å då jobba vi storra å minnar, somli se
stor som kvassa dom va stark då risa hadda fött
torke å dom va rekktit bonun, vissu va jey ti ha
omna man skolla sila i frän spaa tä u tjottgruta.
å rånna ne mjälka, å jara u säa då van se följ
sam ti älla vröay.

30. Preva sheway. dä ä no gammalna opp-
finningar, å vi använna no trä sheway litte ti
mans a idog.

31. Förstata tä trä, ha dom rakht svarva å dom
å ju stark å reysam.

32. Sellhallstra, ja ja hilla på nu n dag där
dom hallstra sälla, barra man ha se man föghöa
å hällst n jay, häll spju spiss, dä ä no bä gammalt
å myttja vay litt.

33. Steckpanna, dä finns stek pannay som ä
beya på dä säg ja där dom hadda spju spissni
bruk, å för jay spissa ha dom föll femmes litka
länje som spissa ha formas, män dä gå bra ti ha
dom på pannfötu å dä ha ja prova spälv, däri spju
spiss barra man väya säg. jutjayt pannay ä bäst.

34. Tanta ha ja hoff na særellt a namn, män nästan
ti var gån ha dem hatt nan gammal å skettu n
kniv för just då dem stekhta, å han ska ligga
på samma ställa, so vi ha vänt-åss litta var.

35.-36. O Råa å halvåa rätter
Ingen jämförelse, aldrig förekommit.

D. Wälling

37. Wi säg väling å välingu.

38. Vattaväling - vattavälingu, då ha
voffa n knut, på vattavälingu. Då å tjickran
ti grötu, mjölk kringa

39. - 40 - 41. Thimpvåling.

E. Gröt

Gröt - Grötu Grötar Gröta

47. Konmjölkgrötu vetmjölkgrötu rsgmjölk-
grötu, havargrynsgrötu munnagrynsgrötu
risgrynsgrötu.

49.

F. Palt

Kamsay Kams. inta häri E. ät vi bho palt
 ä inta bhokamsay hällar. Wijör kamsay lä koy-
 mjöka ä pärasay ä litta vitmjök ä mjälk, dä ha för-
 komma mer för n om. För i vaha dä dom ät me
 kamsar n om ss jöka vi n tjäkku dög lä koy-
 mjöka ä mjölka häll vattna, ä jöka krimpna
 ä kokkta ti saltvattna, ä ät fläska häll smörs
 ä linbärseftu ät vä.

koymjöka

G. Pannkaka.

51. Pannka Pannkakay, dä ä föll matu
 som ha använnas ti älla göka ä älla till fölla.
 Tjäckpannkakay stekkt imui stekommu tin
 langpanna häll sompanna, vä fläskbita ti
 häll ky-baff ti fläskflätta häll smörs, häll mor-
 garin. ä sompannkakay ti panna tomma på
 spissu ä dä grödda häll stekt på bägga sisiy, ä likkt
 vä flättoy. Vi ha no mäst hella äss ätt äggpan-
 nkakay ä rämjälkespannkakay, mjölka lä ny
 böru koy, ny häkka koy.

21
H. Loppa.

54. Loppa säppay. Ja no ha vi koka å eta säppay ta omsa shaga, tjottsäppa vä kätrettay å morsttay å vet mjöls khimpm. ässa aff säppa dä ä no säppay som ha stätt säg i alla tidar

59. Khimpsäppa tjottsäppa, fishsäppa kokket på fäppket å fishpa å vä affay å morsttay ti å redd vä litta mjölk å vetmjölk. drukkas säppa åt dom n ti ta vaha, å taha om som n gammal n förteds. å kät säppa, å tjay mjölk säppa. å frukt säppa va ju kalasmatu.

Fört ej omnämnda maträtter on bö
böner ärter kål och rotfrukter.

61. Dä lilla vi komma övar ta jobbora, dä ha inta jomas se gott om böra på vora traktar se allt ha voffa se jalitt lita vi ha tjaja vara på. å böra som linuböra ha vi ju som sakht koka på sur å sit å joff åss nytta ta å bhäböra å braumböra inga övar frö, som sakht ta nan säff på vora traktar.

Hör vi ryssa bära vi näppa, ja då va no obika älla
 våra, vara so vi kunna hålla till uti våra ju behän-
 nligt, å jikk föff å rämma dom ättambrikk håll ti a
 träg, å hadda vi lita so tog vi berra ti hämsay å
 blästa å näppa boffi rata å gammbara. I lin-
 bärmasu hadda vi no mästa ti träbyttor håll
 kagga. å gån sättes sylt ti stey krukey å glas
 burka. Wi söta no vä sockra älla rå. å lägnat
 män vi koka no opp scrappn å roka ti.

62.

Brunaböysy ha no fomsas å omvännas å
 bonnböysay, män inta so mytja män se pass
 att vi tjänna till dom litta var, å vi ät fhässa hållt
 stekht åt vädsm.

63. Gräaffay å no gammallt tjänt n mat
 gräafflösa å fhässa. Gräaffay fikke no tseka
 på risa so då jikk on ti tresska lös dom, å lihkt
 vä vitaffay. I då dom va sälla so vara no inta na
 omna n han ryssadom, vi la dom på n stey säkk
 å rämma dom litta föjekhtitt so fassna mytja smö
 loss på han. Ja ha inta hoff tabes om på bora traktar

att vi ha joff oss nan, nan mytta ti affen n ti säppa
i lava fräska, å grä aff söm å stekkt fräska-ät vä.

64. Waylin vit käh kähhuova dom vara n nan
euka en som brydda säg om å odla, män jali lita
for dä-jekht till å sparan nan ti sedä va löyf
utan barra littigran på hostia se dom som vella
ha jekk smaka. So dä vaff jali lita ti nan
käh mat na anna n nan säppa nan gang.

65. jäg ha inta hoff nan som ha använ-
na na rovar na anna nått kräka.

66. Kähstötay ha no fsmas länge å vaffa
använnna, bå ti säppa kokkt i lava tjotta å
eybaff ti stampa, barra skaka å slushöm
å kokkt å stampa vä n stöt. Si bhann bhanna
vä kokkt å räskaha päray.

67. Päray dom ha no förkomma länge
å mästa vaffa kokkt vä skaka på. For räskaha dä
vara häppas matu, å kräka skolla ha var enda frisa
tä skoh som vi skaka tä, vi jekk inta hä-aväg na
tä-dä å kasta boff häll brännna opp, dä va rrys
soma. å några hålljörar komma na vara juyf ti ha.

å ja skaka å hakka å jera oppstektet pörøy, håll
 stampa å bhannaitava nan pankaka smet å jera
 nan maträtt. som vi hålla for pörbulla. I då va å
 å ju olika på pöräffa somhi vah myöhi då dom vah
 kokket å somhi vah bhöt å lös å sötakti. I pörøy
 kokket å stampa, då å mytja vay litt å använ
 nas mytja, bå för å m

J. Köttmat

68. Bitchkinga for tjotta å fhäskedä va
 ju ssvka å gussläna

69. -

70. No at vi foppktjotta, for ingu vills ha
 surtjotta, håll läna fhäska, fhäska som hadda vora
 fressit å lisa å tinf opp å mita hadda voffa na saltta.
 Nä antingu at vi å då då va foppkt, å berra hadda
 fott hängt nan par tri dangu, håll då då hadda
 lisa ti saltta na tog. I likkt vä u hara håll nan
 fögh.

71. Föshuvva vet ja dom ha bruka koka å eta.

å grishurva, n idag.

72. Gröffsta beya då ha ju fött våra bästa söp-
tjetta, -då mästa tjetta ha våra lå skönt. Tjettspaa
då ha dem no eta vä spia-å drökka vaxt då dem ha
våra frön håll spuk.

K. Fläsk.

73. Fläska. då ä gristtjetta. vä ett ok sakt.

74. Issa säg vi. Fläskbit, fläskbitu, fläsk-
stytja, fläsklär fläskia, fläsksvay.

75. I fjäntiar minus ja att fjältja tjoffta säg
nan lillgris lå nan som för i kring vä-dom å
-akhadara om väy å försommay då-dom to
på haka, för dem va å ä ju smtshi å fo inta
frysa å vaha håll. I då hämma ju att ti bom-
gåba, hadda dem bå en å två å tri. I ti nan
gåb hadda dem nog nan grissogga, å föpökta säg
på ti aka smogrisa, å då komma lokkar bra män
då kunna gå på tok so dem sända, bå sogga å

smogrisa, å a dam him åha grisa vakk no itt
 likka bra som a dam sörlansgrisa vi hålla.
 For dem va itt likka ksmi vä ti spöta om gris-
 segga å grisonga. Ja ha inta hoff tahos om att
 dä va ss vax litt vä grisa, him grisa ss jalitt
 langt ti baka i tin på bonnsaggda hnyga
 oppövar, män på storgåha å hatälla å spuk-
 husa där dem fekk mytju arappu mat, som dem
 inta vella kasta aväg då stilleda dem oppu ått
 svyna. Him fräska va å ä ju goost fossht, å då
 äts a ju fossht, mystekht ätra påray å bruya
 bönsay, å bhokakay å makkaroyay. Issa då låg-
 ont salta å peppra fossfäs. å koka fräska-ätra
 vit affay å ti säppa, aff säppa. kolstampa å fräsch-
 beya dä å ä no n gammal n maträtt.

76. Juhspinka å rebeyssjälla dä va
 ju kalas matu, mer för n om. å kätllätlay rsgg-
 ljetta. å n smuring tä mjöka å fräsch frätta, dä va
 jell frättgrötu som vi åt, ätra kakay, tomte ~~ka~~ kay-
 kakay. brö

På tal om gris hakketu so hokta^{ja} tabas om n händels,
 som n bra gammal n männis hadda taba
 om for siya böya. Hon va övve sputtifäm är då
 hondsdda i mittu på nittay hundra föffia, ä då
 hadda na brätta om hsdä ksmu gå tell vä n
 svyy skakning då hon va oug ä tcyda jiga,
 föff ä främst skolla na fell vara kallt ä möff ä in
 i mot jubtin, som dom ställda an vä jub hakketninga,
 -därri n dem gäy so bruka dom han byhakketor
 som dom hålla for Vissa Kruthon ja tho han va
 håll hadda vöra bässman i Resak, om han fins
 om taba ti na pappära vet ja fell inta män mytja
 trohitt. Talla fell so hokta na ju tell att dom va oppa
 i otta kähka fyra ä bodda, ä hadda lett fram tryn
 träa, ä mytja brännvijnä va man kan föfftä for
 dom tog no sup om kask. När n hsmu ganga
 bara säg inta bättre n att dä va ovay lit koff
 ä fheyf i kring gäy, ä skaktan bar ykka ti han
 na ä hadda fell föff sägna sup ä dom jekk ätt
 svyy husa tell, män då rammba n Vissa Kruthon
 ä skarta säg a fimgar, ä då spymen säg ä jissa

på hanna, om han skakta va den den män mytja
 tröskitt, för han tog säg föll nan sup till ässa haddan
 ju na hanskangera som hell fast grisu vä tryy träsa
 å ätta dä hoy berättas so tog den skaktinga tin
 för dem va inte fadi för n skakka ätta om kvällen
 ässa berättas att n viss bruthoy fekk jalitt out ti hanna
 so han gatt i väg me ti nan daktör som inte

Walstrom kall spallje nan tå & damm gam-
 daktora härru Löwält, å då fräggda daktoy
 ho han hadda joff häll börs säg åt, å han sa
 som sanninga va att han hadda piss på å å
 då sa daktoy att vi inte spet pått ohkså då
 å om han dödda vet ja inte, män & hanna ä sent.

L. Mat av kokat kött, fläsk & mälvar.

Korv. Korven krossas korva, då ha inte vörst
 vaxlitt vä tjuara nan korv här i. utan följt ju
 joha hakk-matn å syltan, å sylttan-tå soan.
 å ti hakk-matn so kokhta vi å omvännor
 oss tå de tjott bita vi nämdesta, for då blanna
 vi i kop fläsksvaha å mälvar, håll ränta vi hål-
 la å kokht-gryp å blanna i lava. Å ti sylta korva
 vi anvanna oss tå kåvtjotta å tjilling tjotta å
 kayin tjotta, barra då vå unga jura so no vaff syl-
 lta bra.

78. Ti sylta so kokhta vi tjotta hållst bita vå bya
 ti tå unga jura, å lätta då korva, so passatt då jekk
 an ti kantära vi ssta opp tjottbita å sila spaa
 å drog tibaba då ditti gryta å salta å hädda ti några
 peppar koy, åssa reysa vi opp tjotta, å hakka håll
 mot om vi hädda nan tjottkvav. Åssa hädda vi å
 dam möhn håll hakka tjotta ditti spaa å kokhta
 opp å rota na litli gramma, å smaka å tjämsätta
 områda va nog salta å krydda å soan vara berati
 åsa oppa ti na karätta håll a fatt å lätta na korva.

å prässä sylta kokka vi ju å joha på samma vis
 vä tjetta män kokka mer fräsk svaha inta ja
 våk se dom shang sämn utan se dom hang i hop
 ässa tog vi n lämpkitt vi å stor karätt håll
 järn å la n tomman handuk håll trasa över
 å kända me se dä jekk an ti lägga svaha mi
 bättu å i kring kanta å seay se kypsa vi tjet-
 bita å nan svah bit å la me å varva i hop å streda
 ti nan stott håll möhn n peppar ässa svaha om-
 ma på. å seay la vi i hopa sm a knyta å konst ^{knst}
 at vä a möra å la de knyta mi spasa å kokka
 na litti gram ässa tog vi oppa å lätta na rin-
 na tä å seay la via na stang dä vi kunna lägga
 na toukt på a se dä jekk ligga i präss a dom sylt
 knyta å ligga hållt tell män inta rakkt se dä fess
 oma vi skolla ätta na om na dagar håll nan dag
 79. Haja ju redan beskriva, män vi håll na
 for hakhmatu.

80. Å då vi joha hakhmatu, se tog vi fram
 hakh-hon å hakh-kniven, å hadda ju kokkt tjetta
 som va sämn skörnt ti lägom a bita å la ti hop å

31
å hakka till lågomt smott å hädda oppi spardå
som vi hadda koka tjotta å gryni ti.

81. Ti hakkmatu ss konna vi ju använna mytja
tå måhway ränta vi källa, som levera å gatta
å njura. ässa illa jussom sämmara tjottbita boffi
skakhta vi hadda, män då vi då hadda ss vi kryddsvä
nan lök som vi kokhta å hakka å peppay å salta
ss vara no gott ätvä päray, å hadda vi röbittayät
vä ss vara no rakkl kalasmatu då då jekk ant
behållna na garloma fäppkt å ny till laga.

82. Ätta då som ha berättas för mig ss vara n
-gammal näjka som va hanlar då ja va bän som
bruka fo, bälkoya som vi källa, tā granna som
skakhta nan bäkkes håll nan skeskälv, å han
lär konna forma säg till, å koka å fo till nan
saffas ätbo n mat, tā de tingasta, män ingu
-an ha ja hoff tsbos om, män ja vit ju lita, män
n hann gøbbn va no gammal n Esbo, för han
lnta ju Olou Ulrik Estätt, å va hanlar på sö-
sia för sputti är saay, å då ha berättas för trovaditt
håll, att böya som han va fo för ätt, skolla ha n skout ättan

ULMA 29480. Märta Kihlgren 1975
ÅNG. ED Frgl. M 81

32. då han va dö, å då fekk dom å. For han hadda lyft sparsamt, å aurättninga dann ja ha beskriva då va matu då dom søy for då johan, å då hadda nju vänner.

M. Mat av blod.

83. Ja no åt vi blodmatu, blodkakay som vaff baka likht som vaylin mat kaka därri bakkommu. å tjäkkpannkakay ta blodmetu som vi stekhta ti langpanna innistekommu, å åt bå ny stekht å oypstekht vå fhäcka ti håll å två håll linnbärsylltu.

84. Ingn blodseru va na vayli.

85. Ingn tokku mat ha vi anvanna äss ta.

N. Maträtter i vilka flätt eller fett ingick som huvudsaklig beståndsdel.

86. Istär fhätta anvanna vi ju ti baka å steka ta, håll om ja säg ti matu, å fhäskfhätta som vaff då vi stekhta fetta fhäsk då tokks ju vara på vaff enda dugg, for då vaff ju salta å hold ju säg bra.

87. Vi sög fhättmörja ätt fhäskfhätta som var,
 då vi steka fetara fhäsk ä ha salta ä gryddana
 ssey vi ha lakhta ni i panna, ä steka ha voh so
 fetan var mör ä fällsann då man röra ätia,
 då ära gott ä använn boff ti steka kallpörsey
 håll värma opp rotmosu håll pärmos, pär-
 stampa vi hålla, so tsokka ha ällri voffa boff,
 boff kasta, då ä no ingu lå dom som ällar ä
 som hä a väga n i dag, utan använnana nog.

88. Fhättgäsvara no dom som ät som tykhta om a.

89. Issa ät vi nohuringu han va joff lå fhätta ä
 vetmjöka ä mjölka i hop vispa, kökht ti stek-
 panna.

C. Förut ej behandlade slag av

doppätter.

90. Inta för n på seyara tin, ha ä förkom-
 ma ä hann doppa håll lägga kakay ti tjottspasa,
 för hoba en ällar tabes om dä, män dä komma föll
 hämma ätt dä va dom som hoda, bjudd tell ä prov-
 smaka, män inta so dä hoda voffa rakht nan se
 itt. 91. Vi ha ingu jämföräls alls.

P. Mat ou sill.

92. Sell- Sella- Sellor. Hagi nan sell. Idag skes ni äta sella. Ja la na selleri bhöt. Dä va no nan handar som för i hring ä sällda sella, bä fäppk ä sällt ätta som dä jekk an ti komma ätt ä fo tagi na för dem ä dä virsta dem att dem va vätkommm omä dä va se dä fanns na ti tjöpa för.

93. Wara fäppk sella se stekktas a no hällst say hoy va väuna ti litta salt ä rognjöb, ä dä vaffa no hällst stekkt ti margarin häll smöra. Vära salt se vella no fälka ha a vatta dröjju na timmar föst ä say stekkt antingn på hällstra på gröa häll dä stekkt ti n panna som fäppk-sella, ti margarin häll smöra. Ki bhann koka, män mästa stekkt. Ja sella ha ju gätt an ä ru tell på manga vis, ä dä ha ju vora kalas matu i längliga tid ar. inlakkt ti ätäkslajju ä lötn ä peppan ä lagar väsbhaa, ä ällt dem ha bhanna tell var ä en ätta sätt tytja.

Q Mat ou fögg

94. Ti mäst vor gåk ha dem ju hatt några höyar där

som hadda n lagah vä na anna kräkati, no hadda
 som n litlu höyhilla oppsomar taka for n några
 höyar, som behouda ju se lita mat, a om sommay
 foddas som säg ju mäta späku om som fekk gå
 jutt i kring gåy a spröta a hakka a lita a fekk
 na litla at vä dä dä vaff na a rapp innayätta, håll
 nan sä lä nan säff. Dä va ju bra vä na ägg ti
 pannkakay a som som baka hräsa a jöha ägg
 kakay. Ja no ha dä ägga användas i vaylibuta
 se lämp ja kan dä nimmas a ha hoff takas om.
 Ägga ha som användas ätta var sän se ti gåha,
 a ti som hi gåha nämndas som nästan inta använ-
 na na späku utan sålde som for panningas del
 som som användas for tell a tjöpsa na mer nö-
 vänditt som som tykhta.

R. Kryddor

95. Krydday. krydda. ha du krydda. va ha du for
 kryddar ti a hanna.

96. Krydday ti pepparkakay. Anas se vara fell
 starkpeppay, a tyjundahn a muskätnöta a
 inufära a kayälbartju, a kad munnma som rädda mäit

ässa sockra å salta vaer ju, män no hoka vi tabes
 om vaniljn å ayis å lätjn å vitlätjn, äss sockra som
 mettisig krydday som vi fekk for hosta å for magen
 män oma smki tä dem anvannas ti matu å
 fell itt 18 säkaff. Å krydday dem hadda dem ju
 smoa kvayar kryddkvayar häll moffla häll
 barra na steya som dem hadda litt å spadd. å
 for å å använna å kräsa häll statta säm krydday.

Å krydday hadda dem jussom for jäm-
 nan på a säpelt a ställa, for dä läkta ju stoff häll
 starkara tä smki, å smki hadda ju helle oppsättningar
 vä kryddburka opp rada, män smki spadda oma
 lämpliga tom burka häll fhaskay vä via halva, dä va
 fell itt ti lägga ne payinga ti ällt, dä va ju ti tänka
 på råa å.

ANMÄRKNINGAR

Beträffande ljudbeteckning, se ULMA acc. 27425, Västerlund, Rune,
Kommentar och anmärkningar till Märta Kihlgrens ljudbeteckning.
(4:o. ÅNG., Eds sn.)

Rättelser och tillägg m.m. i marginalen har tillfogats av Rune
Västerlund (signaturen RV) vid granskningen av Märta Kihlgrens texter.
Vissa tillägg har Märta Kihlgren själv gjort med blyerts i manuskriptet,
och sådana tillägg har fyllts i med bläck och försetts med signaturen MK.

Signaturen VR, som även återfinnes på något ställe, är lika med
fil. lic. Vidar Reinhammar.

Rune Västerlund

ULMA 29480. Märta Kihlgren 1975
ÅNG. ED Frgl. M 81